

Spis 1 Azs 168/2005 byl spojen se spisem číslo 1 Azs 167/2005 a pod touto spisovou značkou bylo rozhodnuto takto:

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobců: **a) V. K. a b) V. K.**, zastoupených JUDr. Petrem Práglem, advokátem se sídlem Dlouhá 5, 400 01 Ústí nad Labem, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra** se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutím ze dne 15. 12. 2002, č. j. OAM-2249/VL-07-C10-2002 a č. j. OAM-2245/VL-07-C10-2002, o kasačních stížnostech žalobců proti rozsudkům Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 17. 3. 2005, č. j. 15 Az 312/2003-53 a č. j. 15 Az 313/2003-56,

t a k t o :

- I.** Věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod spisovými značkami 1 Azs 167/2005 a 1 Azs 168/2005 **se spojují** ke společnému projednání a nadále budou vedeny pod sp. zn. 1 Azs 167/2005.
- II.** Kasační stížnosti **se zamítají**.
- III.** Žalobci **nemají** právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.
- IV.** Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasačních stížnostech.

O d ů v o d n ě n í :

Dvěma rozhodnutími ze dne 15. 12. 2002 neudělil žalovaný žalobcům (kteří jsou manželi) azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu; zároveň vyslovil, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Žalobci napadli tato rozhodnutí žalobami; ty však Krajský soud v Ústí nad Labem zamítl dvěma rozsudky ze dne 17. 3. 2005. V řízení před správním orgánem neshledal žádné vady a přisvědčil žalovanému i v právním posouzení věci: žalobci totiž opustili vlast proto,

že je vydírali a fyzicky ohrožovali příslušníci mafie, jimž musela žalobkyně a) coby podnikatelka platit „za ochranu“. Do azylového řízení v České republice pak žalobci vstoupili ve snaze legalizovat svůj zdejší pobyt, aby si zde mohli vydělat peníze na další plánovanou cestu do Austrálie. Krajský soud stejně jako žalovaný uzavřel, že jednání kriminálních živlů nelze považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu.

Zamítavé rozsudky krajského soudu napadli žalobci kasačními stížnostmi. Namítli jednak vady řízení před žalovaným správním orgánem [§ 103 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního] spočívající v tom, že žalovaný nezjistil skutečný stav věci. To pramení z toho, že žalobci neovládají český jazyk, a tak neporozuměli azylovému řízení. Mohlo se tak stát, že jejich prvotní výpovědi učiněné před žalovaným byly postaveny pouze na ekonomických důvodech; o dalších důvodech majících svůj původ v pronásledování se žalobci zmínili až později. Žalobci jsou si vědomi toho, že podle § 109 odst. 4 s. ř. s. nepřihlíží kasační soud ke skutečnostem, které nebyly uplatněny před vydáním napadeného rozhodnutí; přesto však připomínají, že vlivem politické situace v jejich bydlišti jim šlo o život, přišli o veškerý majetek a nemají se kam vrátit. S tím souvisí i otázka nesprávného právního posouzení věci [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]: bez ohledu na dobu, po kterou oba žalobci pobývají na území ČR, a na jejich věk, se totiž soud ani žalovaný vůbec nezabývali důvody hodnými zvláštního zřetele ve smyslu § 14 zákona o azylu. Žalobci uznávají, že právo na udělení azylu je právem na ochranu před pronásledováním v zemi původu a že žadatel je povinen tvrdit, že je pronásledován pro své politické názory. Žalobci však odvozují své subjektivní právo právě z pronásledování a diskriminace v zemi původu, kde je ohrožen jejich život, a nabízí se proto posoudit jejich věc také z pohledu humanitárních důvodů. Konečně žalobci vytkli vady řízení před soudem [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.] spočívající jednak v tom, že soud se nezabýval všemi jejich námitkami, ačkoliv již při prvním výsledku upozorňovali na svou subjektivní obavu z pronásledování, jednak v tom, že soud rozhodl bez nařízení jednání, i když mu k tomu žalobci nedali souhlas, resp. si na to nevzpomínají.

Závěrem žalobci zdůraznili, že se zde v mezidobí již zcela stabilizovali a Českou republiku považují za svůj druhý domov. Obávají se, že při návratu do země původu budou vystaveni tlaku tamního prostředí, a proto navrhli, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené rozsudky Krajského soudu v Ústí nad Labem a věci mu vrátil k dalšímu řízení. Závěrem požádali o to, aby jejich kasačním stížnostem byl přiznán odkladný účinek; tyto žádosti se však – s ohledem na zamítnutí kasačních stížností – staly bezpředmětnými.

Žalovaný ve svém vyjádření navrhl zamítnutí kasačních stížností; zdůraznil zejména, že u žalobců nebyla zjištěna existence žádného z důvodů pro udělení azylu ani překážky vycestování. Uvedl též, že žalobci absolvovali pohovor za účasti tlumočnicka ruského jazyka, a jejich námitka nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci tak neobstojí.

Podáním ze dne 9. 12. 2005 pak žalobci upozornili soud na to, že žalobce b) je těžce onkologicky nemocen a je po operaci, k čemuž doložili lékařské zprávy. Ponechali na úvaze kasačního soudu, jak s touto novou skutečností naloží, a připomněli, že se nemají kam vrátit, protože jejich domov již neexistuje.

Nejvyšší správní soud nejprve spojil obě věci ke společnému projednání, jak o to ostatně žalobci žádali; poté přezkoumal napadené rozsudky a shledal, že kasační stížnosti jsou částečně nepřípustné a ve zbytku nejsou důvodné. K některým tvrzením v nich obsaženým krom toho Nejvyšší správní soud nepřihlížel.

Tvrzení o tom, že žalobci neporozuměli azylovému řízení, protože neznají český jazyk, a proto o své situaci vypovídali neúplně, se poprvé objevuje až v kasační stížnosti: v řízení před krajským soudem se žalobci o ničem takovém nezmínili, ačkoli jejich žaloba byla neobyčejně obsáhlá. K těmto tvrzením, resp. v nich uváděným skutečnostem, proto Nejvyšší správní soud nepřihlížel (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Ostatně je tato námitka i nejasná, protože „ekonomickými důvody“, na nichž byla podle kasačních stížností založena prvotní výpověď žalobců, nikdy neargumentovali ani oni sami, ani žalovaný.

Argumentací ve prospěch udělení azylu z humanitárních důvodů podle § 14 zákona o azylu – založenou na věku žalobců, na jejich dlouhodobém pobytu v ČR a na tom, že se zde již usadili a našli zde druhý domov – se Nejvyšší správní soud rovněž nemohl zabývat: žalobci totiž v předchozím řízení nikdy nezpochybňovali výrok podle § 14 zákona o azylu, nýbrž snášeli argumenty svědčící podle nich o jejich pronásledování, resp. o obavách z něj, ve smyslu § 12 zákona o azylu. Tvrzené pochybení žalovaného spočívající v tom, že neudělil žalobcům azyl z humanitárních důvodů, je tak důvodem novým – tj. důvodem, který nebyl uplatněn v řízení před krajským soudem, ač uplatněn být mohl. Takový důvod činí kasační stížnost v této části nepřipustnou (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). Novými skutečnostmi ve smyslu § 109 odst. 4 s. ř. s. je i onkologické onemocnění žalobce b). I při vědomí tíživé situace žalobce b) je zapotřebí si uvědomit smysl ustanovení § 109 odst. 4 s. ř. s.: úkolem kasačního soudu není totiž nově posuzovat osobní poměry žalobců, nýbrž přezkoumávat zákonnost rozhodnutí krajského soudu a přitom vycházet ze skutkového i právního stavu ke dni, k němuž rozhodoval správní orgán. Do takového přezkoumávání pochopitelně nemohou vstupovat skutečnosti, o nichž dříve rozhodující orgány vůbec nevěděly, a nemohly se jimi tedy zabývat.

Z kasačních důvodů založených na nesprávném právním posouzení věci je tedy přípustná jen ta námitka, v níž se žalobci domáhají udělení azylu podle § 12 z důvodu pronásledování a diskriminace v zemi původu: zdůrazňují přitom, že v důsledku tamější politické situace byli ohroženi na životě, přišli o majetek a nemají se kam vrátit. Tyto okolnosti ale nemohou žalobcům založit právo na udělení azylu. Jak žalobci vypověděli již ve správním řízení, trpěli v zemi původu tím, že je vydírali a fyzicky napadali příslušníci mafie, kteří po nich vyžadovali stále více peněz „za ochranu“, a dokonce je přiměli prodat vlastní byt. Žalobci se tedy nepochybně stali oběťmi trestného jednání; každé trestné jednání však není pronásledováním ve smyslu zákona o azylu a nemůže ani vyvolat obavy, s nimiž zákon o azylu spojuje právo na udělení azylu. Toto právo vzniká jen tomu, kdo je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod [§ 12 písm. a) zákona o azylu], nebo kdo pociťuje odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů [§ 12 písm. b) zákona o azylu]. Tvrzení o tom, že žalobci byli v zemi původu vystaveni výhrůžkám a násilí ze strany příslušníků mafie, může snad svědčit o stavu obecné kriminality v Ruské federaci; azylové řízení však neslouží k tomu, aby správní orgán snášel důkazy o míře a povaze obecně kriminálních činů v zemích původu žadatelů o azyl, nýbrž ke zjištění či vyvrácení existence důvodů pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Takové důvody u žalobců zjištěny nebyly: zjevně jediným motivem pachatelů bylo totiž obohatit se na úkor žalobců; rasa, náboženství, národnost, příslušnost k sociální skupině či politické názory žalobců při jejich protiprávním jednání nehrály žádnou roli. Institut azylu přitom není univerzálním nástrojem ochrany před bezprávím a násilím, nýbrž jej lze užít jen v přesně a úzce vymezených případech nejzávažnějšího porušování politických a sociálních práv; situace žalobců tato kritéria nesplňuje.

Pokud pak žalobci vytýkají soudu, že se nezabýval jejich námitkou založenou na subjektivní obavě z pronásledování, mýlí se. Je sice pravda, že soud přímo nezkoumal subjektivní pocity žalobců; to mu však ani nebylo zapotřebí, neboť se s námitkou žalobců správně vypořádal tak, že jednání, jehož se žalobci obávají, není pronásledováním ve smyslu zákona o azylu. Další úvahy o postoji žalobců k takovému jednání by proto byly nadbytečné.

Žalobci si dále – jak uvádějí – nevzpomínají, že by dali souhlas s rozhodováním bez nařízení jednání; krajský soud přesto rozhodl a žalobce k jednání nepředvolal. To, že si žalobci nevzpomínají, jim vyvrátit nelze; pro právní závěr soudu však nejsou určující subjektivní pocity žalobců, nýbrž skutečnosti objektivně zachycené ve spisech krajského soudu. V nich jsou pak na čísle listu 51 [u žalobkyně a)] a 54 [u žalobce b)] založeny příписы, jimiž žalobci prostřednictvím svého zástupce soudu sdělují, že berou zpět mj. svou žádost o nařízení jednání a navrhuje, aby soud ve věci rozhodl bez jednání. Nejedná se tedy – jako tomu bývá obvykle – o nevyvratitelnou domněnku souhlasu ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s. (ta nastává tehdy, pokud účastníci do dvou týdnů od doručení výzvy podle tohoto ustanovení výslovně nevyjádří nesouhlas s rozhodováním bez nařízení jednání), nýbrž o výslovně daný souhlas. Nejsou tak žádné pochyby o tom, že krajský soud postupoval správně, pokud rozhodl bez nařízení jednání.

Konečně poslední námitkou, která vyjadřuje obavy z návratu do vlasti a z tlaku tamějšího prostředí a zdůrazňuje, že Česká republika se žalobcům stala druhým domovem, žalobci zřejmě zpochybňují výrok o nevztažení překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu; ani tato námitka však není důvodná. Překážku vycestování zakládají jen skutečnosti uvedené v citovaném ustanovení; žalobci přitom sami nenamítají, že by po návratu byl ohrožen jejich život nebo svoboda z důvodu některé jejich sociální charakteristiky nebo pro jejich politické přesvědčení, že by jim hrozilo mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest ze strany státní moci, nebo že by jejich život byl ohrožen v důsledku válečného konfliktu; jiné okolnosti uvedené v § 91 odst. 1 u žalobců ani pojmově nepřicházejí v úvahu. Je pochopitelné, že žalobci se do své vlasti nechtějí vracet; pokud je však jejich úmyslem zůstat v České republice, nemohou se za tímto účelem dovolávat institutů zákona o azylu, jehož podmínky nesplňují, nýbrž je na místě, aby své poměry upravili podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.

Žalobci se svými námitkami tedy neuspěli. Jelikož v řízení o kasační stížnosti nevyšly najevo žádné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud kasační stížnosti zamítl jako nedůvodné (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci nemají právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměli úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. června 2006

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu

